

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto

Rautatieläistenkatu 6
00520 Helsinki

Aihe: Lausuntopyyntö asiasta VNS 1/2020 vp sivistysvaliokunnalle

Asia: VNS 1/2020 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Korona-viruksen aiheuttama poikkeustilanne on heikentänyt sekä Suomen että kansainvälisen talouden näkymät varsin nopeasti. Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan voimakkaasti vuonna 2020. On selvää, että kuluvasta vuodesta on muodostumassa kuntataloudessa hyvin vaikea koronavirustilanteen vuoksi.

Koronaviruksen vaikutuksen oletetaan hiipuvan nopeasti ja talouden toipuvan loppuvuonna 2020 nopeasti. Tästä huolimatta on oletettavaa, että poikkeusaika jättää yhteiskuntaan syvän ja pitkän jäljen. On tärkeää, että Suomi palautetaan kriisin jälkeen kestävän kasvun, korkean työllisyyden ja kestävän julkisen talouden uralle.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tavoitellaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävä julkista taloutta. Hallitus on sitoutunut myös siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisella ja ekologisesti kestävällä tavalla sekä oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä.

Kokoaikainen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden ja suhdelukuasetuksen palautus

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää hallituksen päätöstä palauttaa kokoaikainen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus ja vuonna 2016 muutetun asetusmuutoksen opetus-, kasvatus- ja hoitohenkilöstön suhdeluvuista yli 3-vuotiaiden osalta. On myös hyvä, että näistä aiheutuvat kulut korvataan täysimääräisesti kunnille.

Oulun yliopiston VakaVai-hanke (2017) nosti esiin huolestuttavan kuvan subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen ja ryhmäkokoasetuksen muutosten vaikutuksista. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen tuotti päiväkoteihin olosuhteita, joita ei voi pitää lapsen edun ja varhaiskasvatuslain tavoitteiden mukaisina. Jatkossa on tärkeää myös selvittää lasten ja henkilöstön välistä

suhdelukua tilapäisen poikkeamasaännöksen (36§) osalta, jotta lapset voivat osallistua päivittäin yhtä kiinteään ja pysyvään lapsiryhmään, kuin esi- ja perusopetuksen kohdalla on.

Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaa tulee jatkaa edellisten päätösten mukaisesti

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto toteaa, että ensiarvoisen tärkeää on jatkaa varhaiskasvatuksen laatu ja tasa-arvo-ohjelman toteuttamista kehyskaudella aiempien päätösten mukaisesti, kuten Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta todetaan. Korkeatasoisen varhaiskasvatuksen merkitys koulutukselliselle tasa-arvolle on lukuisin tutkimustuloksien todettu. On hyvä, että hallituksen toimesta on päätetty käynnistää mittava varhaiskasvatuksen laadun kehittämisohjelma, jota suomalainen varhaiskasvatusjärjestelmä tarvitsee kehittyäkseen laadultaan tasalaatuiseksi. On selvää, että koronakriisin jälkihoidossa korkeatasoisen varhaiskasvatuksen asema on keskeinen.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto katsoo, että poikkeusoloista selviytymiseksi mahdollisimman pienin vaurio on tärkeää käynnistää pikaisesti Oikeus oppia-ohjelman mukaisesti muun muassa varhaiskasvatuksen lapsen kehityksen ja oppimisen tuen valmistelu sekä luoda varhaiskasvatuksen johtajuutta systemaattisesti ja pitkäjänteisesti kehittävä ohjelma. Lasten osallistumista varhaiskasvatukseen tulee edistää kaksivuotisella esiopetuksella ja maksuttoman viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen kokeilulla.

Hallitus valmistelee toukokuussa annettavaan valtion kolmanteen lisätalousarvioesitykseen talouden nopeaa elpymistä tukevia kohdennettuja, nopeavaikutteisia ja määräaikaista toimenpiteitä, joita jatketaan taloustilanteen edellyttämällä tavalla. Samassa yhteydessä on tarkoitus päättää kuntatalouden tukemisen toimenpiteistä julkisen talouden suunnitelman yhteydessä linjatulla tavalla. **On tärkeää, että panostuksia kohdennetaan kuntatalouden tukemiseen, jotta varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa korkeatasoisesti ja kunnat eivät ajaudu lomautuksiin, jotka entisestään heikentävät sekä henkilöstön hyvinvointia että lapsen oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen. Koronakriisi tulee vaikuttamaan lasten hyvinvointiin, joten on kohdennettava riittävät resurssit varhaiskasvatuksen erityisopetuksen mahdollisiin tarvittaviin tukitoimiin.** Näillä panostuksilla luodaan myös taloudellisesti kestävä tulevaisuuden perusta ja toimenpiteet vaikuttavat lasten elämään pitkälle tulevaisuuteen.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto toteaa, että valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmasta puuttuu varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloituspaikkojen kasvattaminen. Kroonisessa varhaiskasvatuksen opettajapulassa lisäys on välttämätön. Opetus- ja kulttuuriministeriö on aiemmin sopinut tuhannen aloituspaikan lisäyksestä varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen yliopistoissa. Lisäykset toteutetaan vuosina 2018–2021 hallituksen varaaman 28 miljoonan euron määrärahan turvin. Rahoitus on päättymässä vuonna 2021.

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutusmääriä tulee yliopistoissa nostaa pysyvästi. Tämä on välttämätöntä varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi yhdenmukaisesti. Viime hallituskaudella aloitettua yliopistojen varhaiskasvatuksen koulutuspaikkojen rahoitusta on jatkettava ja lisättävä.

Varhaiskasvatuksen siirto opetusministeriön hallinnointiin vuonna 2013 ja vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki nostivat lopulta esiin mittavan varhaiskasvatuksen opettajatarpeen. Varhaiskasvatus on osa koulutusjärjestelmää ja sen toiminnasta vastaa opettajakoulutetut opettajat. Varhaiskasvatuslain vaativien tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan lisää varhaiskasvatuksen opettajia. **Tähän on vastattava lisäämällä pysyvästi ja kiireellisesti varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien ja kasvatustieteen maistereiden koulutusmääriä, jotta päiväkodeissa on siirtymäajan päättyessä varhaiskasvatuslain mukainen henkilöstörakenne.** Varhaiskasvatuksen maisterikoulutuksen riittävydestä on huolehdittava, sillä uusi laki muutti päiväkodin johtajien kelpoisuuden varhaiskasvatuksen maisteritasoiseksi vuodesta 2030 alkaen.

Tähän tarpeeseen tulee varautua jo nyt. **Koulutusmääriä tulee lisätä pikaisesti myös saamenkielisen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksiin.**

Helsingissä 29. toukokuuta 2020

Anitta Pakanen

Puheenjohtaja

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto

Jaana Lahdenperä-Laine

Viestintäasiantuntija

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto